

Таким чином, тварина є унікальним об'єктом цивільних прав з подвійною природою, яка має два ключові аспекти: матеріальний і юридичний. Матеріальний аспект означає, що тварина є живим природним об'єктом матеріального світу, наділеним унікальними біологічними ознаками. Юридичний аспект пояснюється з позицій права тим, що тварина є особливим об'єктом, на який поширюється правовий режим речі (сукупність засобів, що регулюють спеціальні правила придбання, здійснення і припинення прав на тварину).

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Право власності : Підручник. – К. : Алетта ; ЦУЛ, 2011. – 246 с.
3. Сліпченко С. О. Поняття об'єкта цивільного права за ЦК України / С. О. Сліпченко // Проблеми цивільного права та процесу: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченій пам'яті професора О. А. Пушкіна (23 травня 2009 р.). – Х. : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. – С. 66–68.
4. Советское гражданское право: учебник. В 2-х томах. Т. 1 / Илларионова Т.И., Кириллова М.Я., Красавчиков О.А. и др.: Под ред. О. А. Красавчикова. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Высш. шк., 1985. – 544 с.
5. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 4: Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / За ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Серія «Коментарі та аналітика». – Х. : ФО-П Колісник А. А., 2010. – 768 с.
6. Зубченко Н. И. К вопросу о соотношении понятий «благополучие животных» и «защита животных от жестокого обращения» в международном праве / Н. И. Зубченко // Актуальные проблемы политики. – 2014. – Вып. 52. – С. 135–145.
7. Даль В. И. Толковый словарь живого великорусского языка: Современное написание: В 4 т. Т. 2. И–О / В. И. Даль. – М. : ООО «Издательство АСТ», 2004. – 1278 с.
8. Соколова З. П. Культ животных в религиях. – М. : Наука, 1972. – с. 215.
9. Заячковский И. Ф. Памятники животным. – К.: Рад. школа, 1983. – 160 с., ил.
10. Устименко О. А. Тварина як об'єкт права власності (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03– цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право / О. А. Устименко; Ген. прокуратура України, Нац. акад. прокуратури України. – К., 2014. – 20 с.

УДК 347.77/.78:347.440

УМОВИ ТА ОЗНАКИ ДОГОВОРУ МІЖ СПІВАВТОРАМИ В УКРАЇНІ

Чуйкова В. Ю.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права №2
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

Анотація У статті висвітлено основні ознаки та умови договорів між співавторами в Україні.

Ключові слова: співавторство, договір між співавторами, умови, ознаки.

Аннотация В статье раскрыты основные признаки и условия договоров между соавторами в Украине.

Ключевые слова: соавторство, договор между соавторами, условия, признаки.

Annotation The article deals with the main features and terms of the contracts between the co-authors in the Ukraine.

Key words: co-authorship, agreement between the co-authors, terms, conditions.

Творчість, незважаючи на уявну простоту свого розуміння, – складне юридичне поняття, яке неоднозначно трактується в юридичній літературі. Той факт, що творча діяльність може здійснюватись не тільки одноособово, але й спільними зусиллями декількох осіб, змушує звернути увагу на важливість та складність проблеми правового регулювання спільної творчої діяльності – співавторства. Стаття 436 Цивільного Кодексу України (далі – ЦК України) [1] визначає можливість укладення між співавторами договору, який визначає відносини між ними. Проте, на сьогодні не існує чітко визначених умов таких договорів. Це питання є дуже важливим, адже у практичній діяльності авторів часто виникають випадки створення спільних літературних, художніх

та інших творів у співавторстві з іншими особами (співавторами). В таких випадках виникає необхідність правового регулювання договірних відносин між співавторами щодо створеного твору. В сучасних умовах розвитку співавторства стан наукової розробленості такого питання обумовлений недостатністю наукових праць, що також свідчить про актуальність вказаного дослідження.

Пункт 1 ст. 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачає, що співавторами є особи, спільною творчою працею яких створено твір [3]. Для кращого розуміння поняття і природи «співавторства» треба звернутися до визначення цього поняття в інших країнах світу. Аналогічно законодавству України, за законодавством Російської Федерації, співавторство визначається як спільна творча участь двох або декількох осіб у створенні

єдиного твору, що охороняється авторським правом, яке належить співавторам спільно. Відповідно до п. 1 ст. 1258 ЦК Російської Федерації особи, що створили твір спільною творчою працею, визнаються співавторами незалежно від того, чи утворює такий твір нерозривне ціле чи складається з частин, кожна з яких має самостійне значення [7].

У Франції, наприклад, всі співавтори реалізують свої права за допомогою угод укладених один з одним. Як і в Україні, існує «авторство на спільний твір». Якщо частина твору не може бути виділена, ніхто із співавторів не має права заборонити використовувати твір у цілому без достатніх підстав. Але якщо індивідуальний внесок кожного співавтора може бути виділений, то авторство зберігається щодо частини твору, створеного творчою працею автора без шкоди для всього твору [13]. Отже, співавторство може бути неподільне і подільне.

Ст. 13 Закону України «Про авторське право і суміжні права» зазначає, що авторське право на твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення; якщо твір, створений у співавторстві, утворює одне нерозривне ціле, то жоден із співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору; якщо твір, створений у співавторстві, складається з частин, кожна з яких має самостійне значення, то кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору на власний розсуд, якщо інше не передбачено угодою між співавторами [3].

При неподільному співавторстві у створеному колективному творі неможливо виділити частини, які є результатом авторської праці лише одного автора, тому право на використання твору належить усім авторам спільно. На практиці, до такого виду співавторства відносять, наприклад, публікацію статей у наукових журналах. Необхідно зазначити, що співавтори, які працюють спільно над створенням неподільного твору частинами, у разі поділу роботи при його створенні, все одно здійснюють спільну діяльність.

При подільному співавторстві, коли твір поділено на частини і відомо, який із авторів яку частину написав, кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору, що має самостійне значення на власний розсуд. У науковому середовищі, до такого виду співавторства можна віднести, наприклад, монографії, якщо два автори укладають між собою угоду на спільне створення монографії з погодженням порядку використання права на самостійні частини твору.

Якщо співавтори не уклали договір або не досягли згоди з усіх істотних умов договору, право інтелектуальної власності здійснюється ними спільно (неподільне співавторство). Це означає, що кожен з співавторів не може самостійно розпоряджатися жодним з майнових або немайнових прав інтелектуальної власності без згоди інших співавторів. Вони разом беруть участь в управлінні правом інтелектуальної власності, мають право на винагороду, але й несуть витрати, пов'язані із здійсненням права інтелектуальної власності.

Винагорода за використання твору, створеного у співавторстві, належить всім співавторам у рівних частках, якщо в угоді між ними не передбачається інше. При неподільному співавторстві спільний твір використовується за згодою усіх співавторів. При відсутності такої згоди спір вирішується судом.

При подільному співавторстві винагорода за використання твору визначається угодою між ними. Якщо такої угоди немає, то розмір винагороди визначається відповідно до частки твору, створеного конкретним співавтором. Проте, співавтори можуть домовитися і про інший розподіл винагороди за використання твору, створеного спільною творчою працею.

Таким чином, для визначення співавторства, а відповідно, і права авторства за особами, які беруть участь у створенні творчого результату, необхідні певні умови: 1) має бути факт спільної творчої праці співавторів (технічна допомога не є співавторством); 2) має бути результат, створений спільною творчою працею співавторів (він повинен характеризуватися цілісністю, тобто, бути таким, який не може існувати без складових частин як ціле); 3) результат творчої інтелектуальної праці співавторів повинен бути об'єктивно виражений у доступній для сприйняття людськими почуттями конкретній формі, що передбачає можливість відтворення. Оскільки, не закріпивши свою творчість на об'єктах матеріального світу, жоден з авторів не зможе довести, що цей твір є саме його інтелектуальною діяльністю у зв'язку із нестійкістю усної форми вираження інформації і з її можливим спотворенням. З цього приводу В. Сербровський зазначав, що твір – це сукупність ідей, думок і образів, які набули вираження в результаті творчої діяльності автора у доступній для сприйняття людськими почуттями конкретній формі, що передбачає можливість відтворення [12, с. 32]. Тож твором потрібно вважати результат творчої діяльності автора, що набув об'єктивної форми вираження; 4) повинна бути угода про спільну працю. В законодавстві України відсутня вказівка про обов'язковість письмової форми угоди між співавторами. Проте, у разі відсутності такої угоди немає підстав вважати, що спільна діяльність авторів є співавторством; 5) співавторство повинно бути добровільним; 6) при роздільному співавторстві кожен з авторів зберігає авторське право на свою частину, проте він є співавтором всього результату творчої діяльності.

Стаття 428 ЦК України встановлює, що право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам спільно, може здійснюватися за договором між ними.

У статті 436 ЦК України зазначається, що відносини між співавторами можуть бути визначені договором; у разі відсутності такого договору авторське право на твір здійснюється всіма співавторами спільно. Сторони такого договору можуть визначити, які права і в якому обсязі здійснює кожен із суб'єктів правовідносин інтелектуальної власності. Проте, на даний час не існує чітко визначених умов таких договорів. Спробуємо визначити основні ознаки договорів між співавторами.

Аналізуючи суть договору між співавторами, можна дійти висновку щодо важливості принципу «свободи договору». Сутність свободи договору можливо розкрити через співвідношення актів цивільного законодавства і договору. (ст. 6 ЦК України). Виходячи із положень частини першої статті 6 ЦК України та беручи до уваги ст. 3 ЦК України, можна зробити висновок про існування двох видів цивільних договорів: 1) передбачених актами цивільного законодавства; 2) не передбачених актами цивільного законодавства. Таким чином, ЦК України допускає укладення будь-якого договору, що не суперечить загальним засадам цивільного законодавства. Отже, виходячи із принципу свободи договору, особи мають право врегулювати свої відносини на власний розсуд, навіть у випадках, коли договір такого типу взагалі не згадується в актах цивільного законодавства. У таких випадках має місце подолання прогалін у законодавстві, і договір фактично виступає як форма норми цивільного права. Чинне законодавство визначає, що сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог чинного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості (ст. 627 ЦК України).

Одним із основних складових поняття «свободи договору» і базовим компонентом для договорів між співавторами є питання вільного вибору умов договору, який означає, що сторони на власний розсуд визначають зміст цього договору і обирають конкретні умови. Згідно із цією нормою, договірні відносини, що, згадуються в актах цивільного законодавства, але регламентовані ними недостатньо детально, можуть бути більш детально врегульовані його сторонами у тій частині, яка не врегульована цими актами. Проте, обмеженість такої свободи також може бути передбачено прямою вказівкою законодавства, наприклад, якщо сторони в договорі не визначили істотних для цього договору умов, то він вважатиметься неукладеним, тобто таким, що не породжує правових наслідків.

Таким чином, з метою подолання прогалін у законодавстві у питанні регулювання відносин між співавторами, актуальним стає визначення істотних умов і ознак таких договорів.

Договір між співавторами про визначення взаємних прав та обов'язків кожного з авторів щодо створюваного твору є взаємним, консенсуальним та безвідплатним.

Залежно від виникнення в договорі взаємних прав та обов'язків у сторін, розрізняють односторонні та взаємні договори. В односторонньому договорі одну сторону наділено лише правом вимоги, а іншу лише обов'язком задовольнити цю вимогу. При цьому у взаємному договорі обидві сторони наділено взаємними правами та обов'язками (ч. 3 ст. 626 ЦК України). Одним із різновидів взаємних договорів є багатосторонні договори, в яких беруть участь більше ніж дві сторони, які наділено взаємними правами та обов'язками.

Отже договори між співавторами є взаємними (двосторонніми або багатосторонніми), оскільки правами та обов'язками наділені всі автори (сторони) договору. І тому у сторін договору між співавторами

виникають кореспондуючі права та обов'язки (взаємні обов'язки співавторів дозволяти використання твору та право вимагати отримання оплати, винагороди).

Консенсуальним вважається договір, що є укладеним з моменту досягнення сторонами в належній формі згоди з усіх його істотних умов [8, с. 50]. Оскільки, договори між співавторами є консенсуальними, виникає логічне питання про визначення кола істотних умов таких договорів. На даний час коло істотних умов для договорів між співавторами не визначено законодавством України.

Глава 52 ЦК України регулює питання умов договорів. Так, ст. 628 ЦК України визначає, що зміст договору становлять умови (пункти) визначені на розсуд сторін і погоджені ними, та умови, які є обов'язковими відповідно до актів цивільного законодавства. Договір вважається укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними умовами договору є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті істотні умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Таким чином, істотні умови можна поділити на чотири групи: 1) умови про предмет; 2) умови, що визначені законом, як істотні; 3) умови, які є необхідними для договорів цього виду; 4) умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди [1].

Отже, серед істотних умов будь-якого договору закон чітко називає лише умову про предмет договору. Але, істотними умовами є й ті умови, які не названі ЦК України як істотні, проте є необхідними для договорів цього виду. Коло таких умов, зазвичай, залежить від правової природи договору. Виходячи із правової природи договору між співавторами, поряд з умовою про предмет договору важливого значення набувають такі умови договору, на погодженні яких наполягає хоча б одна із сторін. Окрім досягнення згоди з вище зазначених умов договору, доцільними вбачаються умови про вклад кожного автора у створення твору та порядок його використання, про розмір майбутньої винагороди, про послідовність зазначення імен авторів, про частини або розділи для написання.

Не можна не погодитись з думкою В. А. Дозорцева, який визначав, що при спільній праці над твором співавтори приймають на себе ризик, пов'язаний з труднощами організації спільної діяльності..., де всі співавтори приймають на себе відповідальність за кожного з них... [10, с. 4]. Виявляється, що при відмові одного із співавторів брати участь у створенні твору весь тягар може лягти на плечі іншого автора, при цьому він може не розраховувати на такі обставини. Крім того, якщо один співавтор є іноземцем, створити твір у короткі терміни буде вкрай складно. Тому, в такій ситуації необхідно в угоді збільшити терміни створення і представлення твору. Таким чином, зміна складу співавторів має спричинити зміну умов договору, а не його припинення, якщо цього вимагають сумлінні співавтори. Доцільніше встановити термін пошуку нового співавтора, збільшити термін створення твору тощо. У ситуації використання результатів інтелектуальної діяльності розподіл винагороди має

бути узгоджений відповідно до творчої участі кожного співавтора. Отже, співавторам необхідно одночасно погоджувати умови своєї творчої участі і спільного розпорядження виключним правом на твір.

Автори можуть домовитися про поєднання своїх новостворених частин твору. Історії відомі випадки, коли автори доповнювали раніше створені твори іншого автора. Наприклад, опера «Кармен – сюїта», співавторами якої є французький композитор XIX ст. Ж. Бізе та російській композитор Р. Щедрін. Заснований на опері «Кармен», музичний матеріал якої Щедріном істотно перероблений, стиснутий і переоркестрований. У такому разі, на думку Е. П. Гаврилова, діє так зване право «прирошення»: авторська винагорода, що має належати тому співавтору, права якого припинилися у зв'язку із закінченням строку охорони, «прирощується» до частин винагороди інших співавторів [9, с. 121].

Сьогодні законодавство України зробило спробу запропонувати порядок оформлення договорів між співавторами. Пунктом 12 «Порядку державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1756, відносини співавторів визначаються в укладеній між ними угоді [5]. Крім цього, розроблений зразок типового договору між співавторами, який розміщено на сайті Державної служби інтелектуальної власності України. Його аналіз дає можливість зробити висновок, що предметом цього договору є врегулювання відносин між співавторами з метою визначення взаємних прав та обов'язків кожного з авторів щодо створюваного твору. Співавтори мають погодити, яким є вклад кожного з них у створення твору і оформити це відповідною довідкою з аналогічною назвою. Крім цього, визначенню підлягають питання розподілу винагороди між співавторами у випадку використання твору третіми особами. Також доцільною є вказівка у договорі на вид співавторства (подільне або неподільне), адже у випадку неподільного співавторства, співавтор не може без достатніх підстав відмовити іншим у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору. Проте, у випадку подільного співавторства, кожен із співавторів має право використовувати створену ним частину твору, що має самостійне значення, на власний розсуд.

Таким чином, підсумовуючи вище зазначене, вбачається, що істотними умовами договору між співавторами щодо створюваного твору є: предмет договору (об'єкт права інтелектуальної власності, що створюється; вклад кожного автора у створення такого об'єкта), вид співавторства (роздільне або нероздільне); розподіл винагороди між співавторами (рівні частки або іншим чином).

Відповідно до ст. 639 ЦК України договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо вимоги щодо форми договору не встановлені законом.

Стаття 428 ЦК України встановлює, що право інтелектуальної власності, яке належить кільком особам може здійснюватися за договором між ними. У разі відсутності такого договору право інтелектуальної власності здійснюється ними спільно.

Отже, законодавство не передбачає обов'язкової письмової форми договору між співавторами. Тому можлива і усна форма договору. Наявність такого договору між спільними суб'єктами виключних прав законом не вимагається. Як визначається деякими вченими, співавторство на твір без спільної домовленості не виникає. Найчастіше воно виникає до початку процесу спільної творчості, проте щодо подільного співавторства може виникнути і після створення окремих частин твору [11, с. 101].

У договорі обов'язково має бути визначений узгоджений порядок здійснення спільного права і пов'язані з цим права, обов'язки і відповідальність сторін. Також він може визначати наміри сторін про виникнення у майбутньому спільного об'єкта з окресленими характеристиками і порядок спільних дій, спрямованих на його створення творчими зусиллями сторін. Він може і не згадувати про підстави виникнення спільних прав, а стосуватися лише порядку здійснення вже існуючих прав, які набуті за іншими документами або впливають з факту створення об'єкта [6].

Здійснення права інтелектуальної власності полягає в реалізації тих правомочностей, які складають зміст права. Він є різним залежно від майнового або немайнового характеру права. Зміст немайнових прав інтелектуальної власності окреслений у загальних положеннях ст. 423 ЦК і спеціальних нормах відповідних законів. Зміст майнових прав визначається ст. 424 ЦК і безпосередньо пов'язаний з можливістю використовувати об'єкт, дозволяти його використання іншим особам та перешкоджати його неправомірному використанню.

Спільними можуть бути лише майнові права, оскільки немайнові визнаються тісно пов'язаними з особою і є невід'ємними та невідчужуваними. Проте, це не виключає можливості включення до договору умов про порядок здійснення кожним із суб'єктів своїх немайнових прав щодо спільного об'єкта інтелектуальної діяльності. В ньому може визначитися спосіб позначення осіб авторів при опублікуванні твору або впровадженні технічного рішення, визначення назви твору. Але такий договір не може обмежувати немайнові права або містити відмову від них [2, с. 55].

Визначення порядку здійснення спільних майнових прав є головною метою договору. Неврегульованість умов цього договору ані ЦК, ані спеціальними законами залишає на розсуд сторін як коло питань щодо спільного здійснення прав, так і правила їх вирішення. Зазвичай необхідним і доцільним є внесення до нього умов про спосіб прийняття рішення щодо розпорядження майновими правами, про способи майбутнього використання об'єкта і пов'язані з цим обов'язки кожної зі сторін, про розподіл доходів від використання або плати, одержаної від відчуження прав, умови про розподіл витрат, пов'язаних з об'єктом, умови про представництво інтересів всіх спів володільців одним з них або третьою особою, інші.

Розпорядження майновими правами самостійно не допускається і жоден з власників не має права давати дозвіл на використання та передавати право власності на створений об'єкт без згоди інших.

Здійснення спільних інтелектуальних прав щодо творів регулюються на загальних засадах, визначених ст. 428 ЦК. Спеціальні положення Закону України «Про авторське право і суміжні права» (ст. 13) поширюються лише на відносини між співавторами. Вони не відступають від загальних принципів спільного здійснення прав: право на опублікування та іншого використання твору належить всім співавторам. Специфіка регулювання пов'язується з видом співавторства. Щоб запобігти зловживанням з боку окремих співавторів при спільному здійсненні неподільного співавторства, законом передбачене обмеження щодо безпідставної відмови будь-кого з них у дозволі на опублікування, інше використання або зміну твору.

При подільному співавторстві рішення про використання окремої частини твору її автору дозволено приймати самостійно, якщо це не заборонено домовленістю між ними. Всі інші особливості відносин між співавторами твору можуть врегулюватися в договорі.

У судовій практиці відсутність у матеріалах справи договору між співавторами означає необхідність застосування правила про спільність здійснення цих прав (ст. 436 ЦК). Порушення цього порядку не породжує тих наслідків, до яких прагнув один із співавторів при розпорядженні інтелектуальним правом без погодження з іншими. За відсутності договору між співавторами суд не визнає передачу прав одним з них такою, що відбулася, тому і набуття цих прав його контрагентом (п. 7 оглядового листа Вищого господарського суду України від 27.06.2008 р. «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» [4]).

Важливим питанням, яке завжди постає у практиці відносин між суб'єктами спільних інтелектуальних прав, є розподіл одержаних доходів від використання чи відчуження прав. ЦК не дає відповіді на це питання. Враховуючи неподільність виключних прав і пов'язану з цим неможливість поділу на частки, не може бути застосований спосіб поділу доходів пропорційно часткам у праві. Обов'язковість згоди кожного суб'єкта при спільному здійсненні прав означає рівноцінні можливості вирішувати долю об'єкта і прав на нього. Тому і відносно доходів слід визнати їх рівні права на отримання рівних часток у доходах. Саме таке правило встановлене щодо розподілу доходів від використання творів, створених у співавторстві, якщо інше не передбачено угодою між співавторами.

У сучасному законодавстві України, як і в російському законодавстві, немає норм, які регулювали б угоди між співавторами при створенні твору. Тому автори, вступаючи в співавторські правовідносини, інколи діють за усною угодою. Проте, письмова угода могла б більшою мірою їх захистити. Найчастіше договори між співавторами укладаються, все ж таки, у письмовій формі.

Цікавими для аналізу є відмінності у законодавчому регулюванні відносини між співавторами у різних країнах світу. Наприклад, відносини співавторів аудіовізуальних творів.

Відповідно до ч. 3 ст. 1 Закону України «Про авторське право та суміжні права» аудіовізуальний твір – твір, що фіксується на певному матеріальному носії (кіноплівці, магнітній плівці чи магнітному диску, компакт-диску тощо) у вигляді серії послідовних кадрів (зображень) чи аналогових або дискретних сигналів, які відображають (закодовують) рухомі зображення (як із звуковим супроводом, так і без нього), і сприйняття якого є можливим виключно за допомогою того чи іншого виду екрана (кіноекрана, телевізійного екрана тощо), на якому рухомі зображення візуально відображаються за допомогою певних технічних засобів. Видами аудіовізуального твору є кінофільми, телефільми, відеофільми, діафільми, слайдо фільми тощо, які можуть бути ігровими, анімаційними (мультиплікаційними), неігровими чи іншими. Кінофільм, який є аудіовізуальним твором – це спільний продукт багатьох осіб: режисерів, сценаристів, художників, композиторів та інших.

Згідно ст. 17. Закону України «Про авторське право та суміжні права» авторами аудіовізуального твору є: а) режисер-постановник; б) автор сценарію і (або) текстів, діалогів; в) автор спеціально створеного для аудіовізуального твору музичного твору з текстом або без нього; г) художник-постановник; д) оператор-постановник. Одна і та сама фізична особа може суміщати дві або більше із наведених у цій частині авторських функцій.

Пункт 2 ст. 1263 ЦК Російської Федерації передбачає, що авторами аудіовізуального твору є режисер - постановник, автор сценарію і композитор - автор музичного твору (з текстом або без тексту), спеціально створеного для цього аудіовізуального твору [7].

У багатьох європейських країнах коло авторів збільшене. Так, у Франції сюди входять оператор - постановник, художник - постановник, автор діалогів, автор переробки [13]. В англо-американському праві співавторство при створенні аудіовізуального твору не виникає. Автором у цілому аудіовізуального твору завжди буде продюсер.

У Росії автори творів, що увійшли складовою частиною в кінематографічний твір або створених у процесі роботи над ним, користуються авторським правом кожен на свій твір (оператор - постановник, художник - постановник та ін.). Ці автори вправі вимагати виплати компенсації і заборони використовувати їхні твори у фільмі. Але реально заборонити використовувати твір можуть тільки автори, чії роботи увійшли складовою частиною до кінострічки. Вичленувати ж з кінострічки роботу оператора - постановника, художника - постановника неможливо, так як їхні твори не можуть використовуватися самостійно [9].

На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1. Для визначення співавторства, а відповідно, і права авторства, за особами, які беруть участь у створенні спільного творчого результату, необхідні певні умови: 1) має бути факт спільної творчої праці співавторів; 2) має бути творчий результат, створений спільною творчою працею співавторів, (він повинен характеризуватися цілісністю, тобто, бути таким, який не може існувати без складових частин як ціле;

3) результат творчої інтелектуальної праці співавторів повинен бути об'єктивно зображений у доступній для сприйняття людськими почуттями конкретній формі, що передбачає можливість відтворення; 4) повинна бути угода про спільну працю; 5) співавторство повинно бути добровільним; 6) при роздільному співавторстві кожний з авторів зберігає авторське право на свою частину, але він є співавтором всього результату творчої діяльності.

2. Договорам між співавторами притаманні такі характерні ознаки: такі договори є двосторонніми, що характеризуються наявністю взаємних прав та обов'язків у сторін за договором; консенсуальними, оскільки такі договори вважаються укладеними з моменту досягнення згоди сторонами стосовно усіх істотних умов договору, а не з моменту передачі майна або вчинення певних дій; безвідплатними, адже за договором не передбачається майнового відшкодування або іншого зустрічного надання.

3. Законодавство не передбачає обов'язкової письмової форми договору між співавторами, таким чином, можлива і усна форма договору, проте, якщо автори не уклали такий договір або не досягли згоди з усіх істотних умов договору, в такому разі право інтелектуальної власності здійснюється ними спільно.

4. Істотними умовами договору між співавторами є умови: про предмет договору (об'єкт права інтелектуальної власності, що створюється); вклад кожного автора у створення цього об'єкта, вид співавторства (роздільне або нероздільне), про розподіл винагороди між співавторами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 3, 6, 428, 436, 626-628, 639.

2. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з

використанням позицій вищій судових інстанцій, міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т.6: Право інтелектуальної власності / За ред. проф.І.В.Спасибо-Фатеевої. – Серія: «Коментарі та аналітика». – Х.:ФОП Лисяк Л.С., 2011. – С. 54-57.

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 року, ред. від 13 січня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – №6. – Ст. 61.

4. Оглядовий лист ВГСУ від 27.06.2008 р. №01-83831 «Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності» [Електронний ресурс] // БД «НАУ-ЕКСПЕРТ». Версія: 9.7.1

5. Порядок державної реєстрації авторського права і договорів, які стосуються права автора на твір, затверджений постановою Кабінету Міністрів від 27 грудня 2001 р. № 1756 в ред. 21.09.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF>

6. Типовий договір між співавторами про вклад у створення об'єкта права інтелектуальної власності та розподіл винагороди, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2004 р. № 986. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua>

7. Гражданский Кодекс Российской Федерации (Часть IV) от 18.12.2006 г. № 230-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 2006. – № 52. – Ст. 1256, 1258, 1263.

8. Боднар Т. В. Договірні зобов'язання в цивільному праві: (Заг. положення): навч. посіб. – К.: Юстініан. – 280 с.

9. Гаврилов Э.П. Советское авторское право. – М., 1984.

10. Дозорцев В. А. Понятие исключительного права / В. А. Дозорцев. – М. – Юрид. мир. – 2000. – №3. – С. 4-11.

11. Кастальский В. Совместное обладание исключительным правом // Хозяйство и право. – 2008. – №4. – С. 99-104.

12. Серебровський В.И. Вопросы советского авторского права / В.И. Серебровський. – М., 1956.

13. Collection of National Copyright Laws: UNESCO Cultural Sector [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.UNESCO.org>